

การจัดการความรู้ (Knowledge Manegment : KM)

เรื่อง บำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น

จัดทำโดย
งานกรเจ้าหน้าที
สำนักปลัดเทศบาล
เทศบาลตำบลแม่เอย

คำนำ

เนื่องจากยังมีความเข้าใจของพนักงานส่วนท้องถิ่นจำนวนมากเกี่ยวกับการรับบำเหน็จ บำนาญข้าราชการว่า “ทำงาน ๑๐ ปี จึงจะมีสิทธิได้รับบำเหน็จ ทำงาน ๒๕ ปี ถึงจะมีสิทธิได้รับบำนาญ” หรือ” ผู้รับบำเหน็จบำนาญที่เป็นสมาชิก กบข. เมื่อออกจากราชการและเลือกรับบำเหน็จมีสิทธิรับเงินประเดิม เงิน ชดเชย เงินสะสม และเงินสมทบกับผลประโยชน์ของเงินดังกล่าว” ฯลฯ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น จึงได้จัดทำ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับบำเหน็จบำนาญฉบับนี้ขึ้น เพื่อให้พนักงานส่วนท้องถิ่นนำไปศึกษา ทำความเข้าใจ เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับเมื่อบรรจุเข้ารับราชการ

๑. หลักการทั่วไปของการรับบำเหน็จบำนาญ

๑.๑ ข้าราชการพลเรือน รับบำเหน็จบำนาญ โดยถือปฏิบัติตามพ.ร.บ.บำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๑.๒ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น รับบำเหน็จบำนาญโดยถือปฏิบัติตาม พ.ร.บ.บำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๐๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๑.๓ สาระสำคัญเกี่ยวกับบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่นจะบัญญัติไว้ เช่นเดียวกับ พ.ร.บ.บำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ ทุกประการ ยกเว้นแหล่งที่มาของการจ่ายบำเหน็จบำนาญ ข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่นเมื่อออกจากราชการและมีสิทธิรับบำเหน็จบำนาญจะรับเงินจาก “กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น (กบท.)” แต่ข้าราชการพลเรือนรับบำเหน็จบำนาญจากเงินงบประมาณแผ่นดินผ่านทางกรมบัญชีกลาง

๒. การรับบำเหน็จบำนาญของข้าราชการไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

๒.๑ สิทธิในการรับบำเหน็จบำนาญปกติเมื่อทำงานครบ ๑ ปีบริบูรณ์

๒.๒ บำเหน็จบำนาญและเงินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากบำเหน็จบำนาญและการออกจากราชการ

๒.๓ บำเหน็จบำนาญปกติ เป็นสิทธิสวัสดิการที่ให้กับข้าราชการที่ได้รับราชการมาระยะเวลาหนึ่งและเมื่อออกจากราชการจะได้เงินตอบแทนจากการปฏิบัติราชการ จะมีอยู่ ๔ กรณี ได้แก่

๒.๓.๑ บำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน เป็นกรณีที่ออกจากราชการเพราะเลิกหรือยุบตำแหน่ง หรือไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือมีคำสั่งให้ออกโดยไม่มีความผิด (ไม่ใช่ลาออกด้วยความสมัครใจ)

๒.๓.๒ บำเหน็จบำนาญเหตุทุพพลภาพ เป็นกรณีที่ออกจากราชการเนื่องจากเจ็บป่วย ทุพพลภาพ ไม่สามารถปฏิบัติราชการได้ กรณีนี้จะลาออกเองก็ได้

๒.๓.๓ บำเหน็จบำนาญเหตุสูงอายุ เป็นกรณีที่ออกจากราชการ “อายุตัว” ครบ ๖๐ ปี (เกษียณอายุ) หรืออายุครบ ๕๐ ปีบริบูรณ์แล้วขอลาออก

๒.๓.๔ บำเหน็จบำนาญเหตุรับราชการนาน เป็นกรณีที่ออกจากราชการและมีเวลาราชการมาระยะเวลาหนึ่งแล้ว

กรณีตามข้อ ๒.๓.๑ - ๒.๓.๓ มีเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญต่ำกว่า ๑๐ ปีสิทธิได้รับบำเหน็จถ้ามากกว่า ๑๐ ปีมีสิทธิได้รับบำนาญ แต่ถ้าเป็นกรณีตามข้อ ๒.๓.๔ ถ้ามีเวลาสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญ ๑๐ ปี มีสิทธิได้รับบำเหน็จถ้ามากกว่า ๒๕ ปี มีสิทธิได้รับบำนาญ

๒.๔ สูตรในการคิดบำเหน็จบำนาญ

๒.๔.๑ บำเหน็จ = เงินเดือนเดือนสุดท้ายคูณด้วยปีเวลาราชการ

๒.๔.๒ บำนาญ = เงินเดือนเดือนสุดท้ายหารด้วยจำนวนปีเวลาราชการ

๒.๕ บำเหน็จบำนาญพิเศษจ่ายให้แก่ผู้ไปปฏิบัติราชการในหน้าที่หรือถูกประทุษร้ายเพราะเหตุกระทำ การตามหน้าที่ ทำให้ได้รับอันตรายจนพิการ เสียแขนหรือขา หูหนวกทั้งสองข้าง ตาบอดหรือได้รับการป่วยเจ็บจนไม่สามารถรับราชการได้ อัตราบำเหน็จบำนาญพิเศษตามสัดส่วนของเงินเดือนและถ้าข้าราชการเสียชีวิตทายาทมีสิทธิรับบำนาญพิเศษแทนข้าราชการ

๒.๖ บำเหน็จตกทอดจ่ายให้แก่ทายาทของข้าราชการถึงแก่ความตาย หรือข้าราชการบำนาญถึงแก่ความตาย

๒.๖.๑ กรณีข้าราชการเสียชีวิต ทายาทรับบำเหน็จตกทอด=เงินเดือนเดือนสุดท้ายคูณปีเวลาราชการ

๒.๖.๒ กรณีข้าราชการบำนาญเสียชีวิต บำเหน็จตกทอด=สามสิบเท่าของบำนาญรายเดือน

๒.๗ บำเหน็จดำรงชีพ เป็นเงินที่จ่ายให้แก่ผู้รับบำนาญเพื่อช่วยเหลือในการดำรงชีพ

๒.๗.๑ เมื่อออกจากราชการ=๑๕ เท่าของบำนาญรายเดือนแต่ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๗.๒ อายุครบ ๖๕ ปี มีสิทธิรับตามหลักเกณฑ์ตามข้อ ๒.๗.๑ แต่ไม่เกิน ๔๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๘ บำเหน็จบำนาญ เป็นเงินที่จ่ายให้แก่ผู้รับบำนาญเพื่อช่วยเหลือในการดำรงชีพ บำเหน็จบำนาญ มีเฉพาะผู้รับบำนาญข้าราชการที่ไม่ใช่ผู้รับบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น

๒.๙ เงินเพิ่มจากเงินบำนาญ เฉพาะผู้รับบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่นเท่านั้นที่ได้รับ ผู้รับบำนาญของข้าราชการพลเรือนไม่มีสิทธิดังกล่าว เงินเพิ่มจากเงินบำนาญกำหนดโดยระเบียบกระทรวงมหาดไทยฯ จ่ายให้แก่ข้าราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งออกหรือพ้นจากราชการตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๐๙ เป็นต้นไปในอัตราร้อยละ ๒๕ ของบำนาญปกติหรือบำนาญพิเศษ เงินเพิ่มจากบำนาญบำนาญเมื่อรวมกับบำนาญปกติหรือบำนาญพิเศษต้องไม่เกินเงินเดือนเดือนสุดท้าย สำหรับข้าราชการส่วนท้องถิ่นถ้าเข้ารับราชการตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๓๕ ถ้าต่อมาออกจากราชการไม่มีสิทธิในการรับเงินเพิ่มจากเงินบำนาญแต่สิทธิในบำเหน็จบำนาญอื่น ๆ ยังคงมีอยู่

๒.๑๐ เงินช่วยพิเศษเป็นเงินที่จ่ายผู้ที่ข้าราชการหรือรับบำนาญได้แสดงเจตนาไว้หรือจ่ายให้แก่ทายาทตามลำดับก่อนหลัง

๒.๑๑ เงินช่วยค่าครองชีพผู้รับบำนาญ (ช.ค.บ.) เป็นเงินช่วยค่าครองชีพที่จ่ายให้แก่ผู้รับบำนาญทั้งนี้เนื่องจากเงินบำนาญเป็นเงินที่คิดจากเงินเดือนเดือนสุดท้ายซึ่งผู้รับบำนาญจะได้รับในอัตราเท่ากันทุกเดือนไม่เปลี่ยนแปลง กรณีที่ค่าครองชีพสูงขึ้น เมื่อข้าราชการได้รับการปรับเงินเดือนผู้รับบำนาญก็จะได้รับเงิน ช.ค.บ.

๓. การขอรับบำเหน็จบำนาญของข้าราชการที่เป็นสมาชิก กบข.

เมื่อมีการตรา พ.ร.บ.บำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๐ ทำให้ข้าราชการที่รับราชการก่อนวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๐ มีสิทธิที่จะเลือกเป็นสมาชิก กบข. แต่ข้าราชการตั้งแต่วันที่ดังกล่าวต้องเป็นสมาชิก กบข. สิทธิรับบำเหน็จบำนาญในเรื่องต่าง ๆ ตามข้อ ๒.๒ ยังคงมีเหมือนเดิม ยกเว้นบำเหน็จบำนาญตกติดตาม (๑) ดังนี้

๓.๑ สมาชิก กบข. จะได้รับเงิน ๔ ประเภท เมื่อออกจากราชการเมืองขอรับ “บำเหน็จ” หรือ “บำนาญ”

(๑) เงินสะสม เป็นเงินที่สมาชิกสะสมเข้า กบข. ในอัตราร้อยละ ๓ ของเงินเดือนต่อมาขอสะสม เพื่อได้ถึงร้อยละ ๘

(๒) เงินสมทบ เงินที่รัฐบาลจ่ายสมทบเงินสะสม โดยจ่ายสมทบร้อยละ ๓ ของเงินเดือน

(๓) เงินประเดิม เงินที่รัฐบาลนำส่งเงิน กบข. เพื่อจ่ายเพิ่มให้แก่สมาชิกซึ่งเป็นข้าราชการอยู่ก่อนวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๐ และเลือกรับบำนาญโดยนำส่งในอัตราร้อยละ ๓ ตั้งแต่เริ่มรับราชการจนถึงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๐

(๔) เงินชดเชย เงินที่รัฐบาลนำส่ง กบข. เพื่อจ่ายเพิ่มให้แก่สมาชิกซึ่งรับบำนาญ โดยนำส่งในอัตราร้อยละ ๒ นับจากวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๐ จนถึงวันที่ออกจากราชการ

๓.๒ สูตรในการคำนวณบำเหน็จบำนาญ

(๑) บำเหน็จ = เงินเดือนเดือนสุดท้ายคูณด้วยปีเวลาราชการ (สูตรเดียวกับข้าราชการที่ไม่ได้เป็นสมาชิก กบข.)

(๒) บำนาญ=เงินเดือนเฉลี่ย ๖๐ เดือน สุดท้ายหารด้วยห้าสิบคูณด้วยเวลาราชการหารด้วยห้าสิบแต่ต้องไม่เกินร้อยละ ๗๐ ของอัตราเงินเดือนเฉลี่ย ๖๐ เดือนสุดท้าย

๓.๓ ผู้ที่เป็นสมาชิก กบข. เมื่อออกจากราชการและมีสิทธิรับบำเหน็จบำนาญ

(๑) กรณีเลือกรับบำเหน็จ ได้รับบำเหน็จ(อัตราที่เท่ากับข้าราชการที่ไม่ได้เป็นสมาชิก กบข.) และได้รับเงินสะสมและเงินสมทบและผลประโยชน์ของเงินดังกล่าว

(๒) เลือกรับบำนาญ รับบำนาญ (เงินบำนาญที่ได้รับจะน้อยกว่าข้าราชการที่ไม่ได้เป็นสมาชิก กบข.) และได้รับเงินทั้ง ๔ ประเภท ซึ่งได้แก่เงินสะสม เงินสมทบ เงินประเดิม และเงินชดเชย และผลประโยชน์ของเงินดังกล่าว

๓.๔ ปัจจุบันได้มีการแก้ไขกฎหมายให้ข้าราชการที่รับราชการก่อนวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๐ และเลือกเป็นสมาชิก กบข.ตลอดจนข้าราชการที่ออกจากราชการแล้วและรับบำนาญให้เลือกกลับไม่ขอเป็นสมาชิก กบข.

๔. เวลาราชการและการนับเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญ

บำเหน็จ บำนาญจะได้รับมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ “เงินเดือนเดือนสุดท้าย” และ “เวลาราชการ” เพื่อใช้ในการคำนวณเงินบำเหน็จ บำนาญ ดังนี้

๔.๑ การนับเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญ หมายถึงเวลาที่พนักงานส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตั้งแต่ต้นจนถึงวันสุดท้ายที่รับเงินเดือน

๔.๒ กรณีที่รับราชการก่อนอายุครบ ๑๘ ปี บริบูรณ์ให้เริ่มนับเวลาราชการเพื่อคำนวณตั้งแต่วันที่ที่มีอายุครบ ๑๘ ปี บริบูรณ์ เนื่องจาก พ.ร.บ.บำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ บัญญัติครอบคลุมถึงข้าราชการทุกประเภท ข้าราชการทหารอาจจะรับราชการก่อนอายุ ๑๘ ปี

๔.๓ กรณีลาป่วย หรือลา หรือต้องพักราชการ ถ้าการลาดังกล่าวได้รับอนุญาตให้รับเงินเดือนให้นับระยะเวลาราชการเต็มเวลาราชการ ถ้าได้รับเงินเดือนไม่เต็มคิดส่วนเวลาดตามส่วนของเงินเดือน

๔.๔ กรณีได้รับการคัดเลือกหรือได้สอบคัดเลือกให้ไปปฏิบัติงานหรือศึกษาในต่างประเทศ ให้นับเวลาดังกล่าวเป็นเวลาสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญ

๔.๕ เวลาสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญให้นับแต่จำนวนปี เศษของปีถ้าถึงครึ่งให้นับเป็นหนึ่งปีสำหรับเดือนหรือวันให้คำนวณตามวิธีการจ่ายเงินเดือนและให้ับสิบสองเดือนเป็นหนึ่งปีสำหรับจำนวนวันถ้ามีจำนวนวันหลายระยะให้ับสามสิบวันเป็นหนึ่งเดือน

๔.๖ การนับเวลาราชการเป็นทวีคูณ เพื่อนำไปใช้ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญ

(๑) กระทำหน้าที่ตามกระทรวงกลาโหมกำหนดระหว่างเวลาที่มีการรบหรือมีการปราบปรามการจลาจลหรือในระหว่างเวลาที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินให้ับเวลาราชการที่ปฏิบัติการตามคำสั่งเป็นทวีคูณ

(๒) กรณีที่มีการประกาศกฎอัยการศึกในเขตพื้นที่ใด ให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจพิจารณาให้ข้าราชการซึ่งประจำปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเขตที่ได้ประกาศกฎอัยการศึกนั้นเป็นทวีคูณได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะรัฐมนตรีกำหนด ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ดังกล่าวให้พิจารณาความจำเป็นของสถานการณ์โดยคำนึงถึงความยากลำบากและการเสี่ยงอันตรายอย่างแท้จริงของข้าราชการนั้น

กรณีที่ได้ประกาศกฎอัยการศึกและข้าราชการทุกประเภทมีสิทธินำเวลาราชการมานับเวลาเป็นทวีคูณเพื่อคำนวณบำเหน็จบำนาญ ได้แก่ช่วงเวลา ดังนี้

- (๑) ระหว่างวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๐๐ ถึงวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๐๑
- (๒) ระหว่างวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๐๑ ถึงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๐๘
- (๓) ระหว่างวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๑๙ ถึงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๒๐
- (๔) ระหว่างวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ ถึงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๔

ศลิษา พรหมเมือง
กรกฎาคม ๒๕๕๘

